

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Факультет сценічного мистецтва
Кафедра режисури

СИЛАБУС

вибіркової дисципліни

«РЕЖИСУРА ПЕРФОРМАНСУ»

Галузь знань - 02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність - 026 «Сценічне мистецтво»
Освітньо-професійна програма
«Режисура шоу та арт-проектів»
Рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

Харків, 2024

Силабус склала:

кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри режисури -
Ольга ЛАЧКО

Мова навчання – українська

Силабус затверджено на засіданні кафедри режисури

Протокол № 2 від 28 серпня 2024 р.

В.о. завідувача кафедри режисури Ольга ЛАЧКО

Зміни до силабусу затверджено на засіданні кафедри режисури

Протокол № 6 від 13 листопада 2024 р.

Завідувачка кафедри режисури Ольга ЛАЧКО

Силабус затверджено на засіданні ради факультету сценічного мистецтва ХДАК

Протокол № 1 від «29» серпня 2024 року

Голова ради факультету СМ Роман НАБОКОВ

Зміни до силабусу затверджено на засіданні ради факультету сценічного мистецтва ХДАК

Протокол № 4 від 28 листопада 2024 року

Голова ради факультету СМ Роман НАБОКОВ

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

1.	Назва дисципліни	КЗВ “Режисура перформансу”
2.	Викладач	 <p>Лачко Ольга Юріївна https://ic.ac.kharkov.ua/navchannya/sm/r/lachko.html</p>
3.	Контактні дані викладача (роб. тел., емейл)	<p>Лачко О.Ю. olha_lachko@xdak.ukr.education ef-festival@ukr.net 0979521471</p>
4.	Інформація про консультації / дні занять	код курсу в Classroom: jwm2u7o середа – 11.40, а також у зручний для здобувачів час за узгодженням з викладачем.
5.	Логіка вивчення курсу	<p>Пререквізити: ОК “Режисура перформансу” є вибіркоvim курсом, що продовжує підготовку для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 026 «Сценічне мистецтво», освітньо-професійна програма «Режисура шоу та арт-проектів» та безпосередньо пов’язаний з іншими дисциплінами циклу. Перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше: «Історія української культури», «Історія костюму», «Історія театру», «Основи режисури та майстерності актора», «Пластичне виховання режисера», «Режисура шоу та артпроектів».</p> <p>Постреквізити: Знання з теоретичних основ режисури перформансу полегшують засвоєння дисциплін: «Режисура шоу та артпроектів», «Креативне мислення в режисерській артпрактиці» тощо. Крім того знання можуть бути використані для при створенні творчого проєкту.</p>

2. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Зміст курсу доповнює основні теоретико-методологічні та практичні засади широкої сфери режисерської діяльності під час створення різноманітних артпроектів та ґрунтується на вивченні генези й еволюції таких постмодерністських театральних практик як перформанс, хепенінг, інвайронмент, плейбек-театр, імерсивний театр, флюксус тощо. Дисципліна орієнтована на практичну складову та надає можливість здобувачам реалізувати різноманітні перформативні проекти. Навчальна дисципліна покликана сприяти прагненню до професійної самореалізації, а також умінню застосовувати теоретичні знання на практиці у складі або на чолі творчого колективу.

3. МЕТА КУРСУ

Мета курсу – поглибити наукову та практичну підготовку фахівців у сфері сценічного мистецтва, шляхом формування у здобувачів вищої освіти (режисерів) креативного мислення. Вивчення специфіки створення перформансів, хепенінгів, інвайронментів тощо в контексті загальноєвропейських культурно-історичних процесів. Дослідження основних етапів розвитку сучасного театрального мистецтва.

4. КОМПЕТЕНТНОСТІ

ЗК 03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 07. Здатність працювати в команді.

СК 01. Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва.

СК 02. Здатність до творчого сприйняття світу та його відтворення у художніх сценічних образах.

СК 03. Здатність до ефективної діяльності у колективі в процесі створення сценічного твору, керівництва роботою і / або участі у складі творчої групи в процесі його підготовки

СК 18. Здатність здійснювати професійну режисерську та організаційну діяльність при постановці сценічних творів: артпроектів, вистав, театралізованих видовищ, свят, шоупрограм та інших форм сценічного мистецтва.

5. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН 07. Генерувати та концептуалізувати художню ідею та твір. Вміти креативно мислити щодо проблематики сценічного мистецтва.

ПРН 09. Співвідносити мистецькі ідеї і твори із соціальним, культурним та історичним контекстом для глибшого їх розуміння. Володіти теоретичними знаннями і професійними практиками в режисурі, вміти надавати оцінку стратегічному розвитку творчого та навчального процесів.

ПРН 10. Обирати оптимальні художньо-виразні та технічні засоби у відтворенні креативного задуму при реалізації сценічного твору (проекту). Використовувати фахові знання щодо здійснення самостійних режисерських постановок (концертів, свят, шоупрограм, артпроектів тощо) під час професійної діяльності.

ПРН 14. Самостійно ідентифікувати напрями та концепції сценічного мистецтва у контексті сучасного художнього життя.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	вибіркова освітня компонента	
Формат курсу	денна /заочна форма навчання, 5 семестр	
Обсяг курсу	кількість кредитів – 5	
	денна	заочна
	загальна кількість годин	
	150	
	аудиторних	
	50	17
	лекційні	
	6	5
	практичні	
	44	12
самостійна робота		
	100	133
Технічне і програмне забезпечення / обладнання	<p>Основна сцена навчального театру (ауд. 14. корпус 1); мала сцена навчального театру (ауд. 55, корпус 4); костюмерна 1 (ауд. 46, корпус 4); костюмерна 2 (ауд. 20, корпус 4); реквізиторська (ауд. 3, корпус 3); гримерка (ауд. 57, корпус 4); репетиційна зала 1 (ауд. 56, корпус 4); репетиційна зала 2 (ауд. 24, корпус 3).</p> <p>DMX пульт STLS DMX-1; Led par 64 - 4 од.; PAR 64 – 4 од.; DMX – 6 од; Підсилювач PHONIC: max2500 Plus; Радіомікрофон SENNHEISER EW 100; Мікрофон шнуровий SM58 – 2 од.;</p> <p>Мікрофон шнуровий SHURE BETA 58A – 1 од.; Мікрофон шнуровий SENNHEISER E 935– 2 од.; Мікшерський пульт PRESOUND STUDIOILIVE AR12 USB; Акустично комплект BIG STEREO SET 2*215-700ACTIVE. Світлове обладнання (стаціонарне). Комплект «одягу сцени»</p> <p>Classroom, Meet у корпоративному освітньому сервісі Google Workspace for Education у разі навчального процесу онлайн.</p>	
Форми, види навчальних занять та методи навчання	<p>Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи</p> <p>Види: лекції / практичні заняття</p> <p>Методи навчання: практичний метод; проблемний (проблемно-пошуковий) метод; інтерактивні методи («мозковий штурм», майстер-класи, метод проєктів).</p>	
Поточний контроль	<p>Виконання практичних завдань: акторські та режисерські тренінги, створення перформативних проєктів, письмові завдання: написання творчих заявок;</p> <p>виконання самостійної роботи: відпрацювання вправ, створення презентацій за визначеними темами</p>	
Підсумковий контроль	Диференційований залік - 5 семестр	
Політика курсу*	<p>Умовами опанування вибіркової дисципліни «Режисура перформансу» є:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● систематичне виконання усіх поставлених завдань; ● дотримання «Правил внутрішнього розпорядку для осіб, які здобувають вищу освіту в Харківській державній академії культури» <p>(https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/pvr/pravila_s_20.pdf);</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> • дотримання академічної доброчесності (інформація щодо академічної доброчесності – сайт ХДАК – https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/acad_dobr/acad_dobr.html; «Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/kodeks_ad/kodeks_ad.html); • запобігання / протидія булінгу (цькуванню) – («Положення про політику запобігання і протидії булінгу (цькуванню) у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pzpb22.pdf • невідкладне вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до «Положення про політику і процедури вирішення конфліктних ситуацій в освітньому процесі в ХДАК» (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_ppvks2.pdf) • визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здійснюється відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pvrn_23.pdf
--	--

7. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна					
	усього	у тому числі					усього	У тому числі				
		л	п	С	інд	с.р.		л	п	с	інд	С.р.
1	2	3	4	5	6	7						
Розділ 1. Сутнісні характеристики театрального постмодернізму в контексті видовищної культури ХХ ст.												
Тема 1. Основні риси постмодернізму у системі мистецтв.	5	1				6	11	1				10
Тема 2.Перформанс: історико-генетичний аспект.	5	1				6	11	1				10
Тема 3. Інвайронмент – новаторська театральна практика: естетико-художні особливості.	5	1				6	11	1				10

Тема 4.Хепенінг у практиці театрального постмодернізму	5	1				6	11	1				10
Тема 5. Порівняльна характеристика постмодерністських театральних практик	7	1	2			6	12,5	0,5				12
Тема 6. Постдраматичний театр як віддзеркалення сучасної соціокультурної реальності	9	1	4			6	12,5	0,5				12
Разом за розділом	48	6	6	-	-	36	69	5				64

Розділ 2. Функціонування постмодерністських театральних практик у культурно-мистецькому середовищі України.

Тема 7. Соціокультурні трансформації в галузі сучасної театральної культури.	14		4			10	10		1			9
Тема 8. Мистецькі аспекти втілення постмодерністських театральних практик у контексті видовищної культури України.	14		4			10	10		1			9
Тема 9. Специфічні особливості постмодерністських театральних практик у мистецькому середовищі Харкова	16		6			10	10		2			8
Разом за розділом	44	-	14	-	-	30	30		4			26

Розділ 3. Методика організації та проведення перформансів, хепенінгів, інвайронментів

Тема 10. Особливості створення концепції для перформансів, хепенінгів, інвайронментів			6			8	12		2			10
Тема 11. Формотворчі принципи перформансу, хепенінгу та інвайронменту.			6			8	12		2			10
Тема 12. Специфіка роботи режисера над сучасною сценічною дією: використання документального матеріалу, навички «сканування»			6			8	13		2			11

ситуації, монтаж художніх і документальних фрагментів, спонтанність дії.														
Тема 13. Організація роботи у співпраці із художником та композитором під час створення перформативної дії.			6			10	14		2					12
Усього годин	58	-	24	-	-	34	38	-	8	-	-	-	-	43
Разом за розділом	150	6	44	-	-	100	150	5	12	-	-	-	-	133

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності

- презентація творчого проєкту - 10;
- виконання практичного завдання - 2-3;
- усне/письмове опитування - 2-3;
- підготовка та виступ з рефератом - 2-3;
- самостійна робота - до 30

Підсумковий контроль (залік) - 30 балів

Усього: 100 балів

Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти:

Поточна успішність															
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Залік	Сума
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13			
2	2	2	2	5	5	5	5	5	6	7	7	17	30	100	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ / ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

за даним курсом не передбачено

10. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

НАЗВА	Хід виконання роботи	Рекомендована література (повний бібліографічний опис або за нумерацією відповідно до розділу 13)	Кількість балів, які може отримати здобувач
Тема 5. Порівняльна характеристика постмодерністських театральних практик	1. Створення порівняльної таблиці постмодерністських театральних практик 2. Визначення особливостей постановки перформансу, хепенінгу, інвайронменту 3. Приклади перформативних проєктів в українському мистецтві	6, 7, 10	3
Тема 6. Постдраматичний театр як віддзеркалення сучасної соціокультурної реальності	1. Розглянути передумови виникнення постдраматичного театру 2. Охарактеризувати основні принципи створення постдраматичної вистави за визначенням Х.-Т. Лемана 3. Написати рецензію до постдраматичної вистави (за власним вибором)	7, 13	3
Тема 7. Соціокультурні трансформації в галузі сучасної театральної культури	1. Створення презентації про сучасні театральні українські колективи, які займаються створенням перформативних проєктів 2. Створення таблиці українських перформативних проєктів за хронологічним принципом	2, 7	3
Тема 8. Мистецькі аспекти втілення постмодерністських театральних практик у контексті видовищної культури України	1. Формування режисерського задуму перформативного проєкту: хепенінгу, інвайронменту, перформансу, плейбек вистави, документальної вистави, променад-вистави 2. На платформі dramox обрати постдраматичну виставу для рецензування	1, 4, 8, 11, 12	3
Тема 9. Специфічні особливості постмодерністських театральних практик у мистецькому середовищі Харкова	1. Визначити основні театральні колективи Харківщини, в репертуарі яких є постдраматичні вистави 2. Підготувати презентацію про харківських перформерів (за власним вибором) 3. Написати рецензію на постдраматичну виставу харківського театального колективу (за власним вибором)	1, 3, 8	3
Тема 10. Особливості створення концепції для перформансів, хепенінгів, інвайронментів	1. Розробка ідеї перформансу на основні запропонованих викладачем ілюстрацій 2. Розробка ідеї хепенінгу на основі запропонованого викладачем музичного фрагмента.	11, 13	3

	3. Розробка ідеї інвайронменту на основі запропонованого викладачем місця дії		
Тема 11. Формотворчі принципи перформансу, хепенінгу та інвайронменту.	1. Створити презентацію антивоєнного перформансу 2. Розробити сценарний план музичного хепенінгу 3. Розробити творчу заявку інвайроменту на запропоновану тему	11, 13	4
Тема 12. Специфіка роботи режисера над сучасною сценічною дією: використання документального матеріалу, навички «сканування» ситуації, монтаж художніх і документальних фрагментів, спонтанність дії.	1. Навести приклади використання документального матеріалу під час створення сучасної «verbatim» вистави 2. Створити сценарний план документальної вистави, який буде поєднувати художні та документальні фрагменти 3. Охарактеризувати принцип спонтанної дії на прикладі сучасної документальної вистави (за вибором здобувача)	1, 2, 7	4
Тема 13. Організація роботи у співпраці із художником та композитором під час створення перформативної дії.	1. Визначити та написати послідовність дій режисера під час роботи з художником у власному перформативному проєкті 2. Визначити та написати послідовність дій режисера під час роботи з композитором у власному перформативному проєкті 3. Продемонструвати сценографічне рішення власного перформативного проєкту 4. Продемонструвати музично-шумову партитуру власного перформативного проєкту	8, 9	4
Разом			30

11. ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	Кількість балів, які може отримати здобувач
1.	Визначення основних рис постмодернізму в образотворчому, музичному та театральному мистецтві.	2
2.	Дослідження витоків перформансу, аналіз творчості Марини Абрамович, Перформанс: історико-генетичний аспект.	2
3.	Визначення естетико-художніх особливостей інвайронменту. Ознайомлення із творчістю Річарда Шехнера	2
4.	Хепенінг у практиці театального постмодернізму. Дослідження творчості Алана Капроу та Джрн Кейджа	2
5.	Створення порівняльної таблиці постмодерністських театральних практик на основі праць Еріки Фішер-Ліхте, Алана Капроу, Річарда Шехнера	2

6.	Визначення основних характеристик постдраматичного театру, ознайомлення із теорією Ханса-Тіса Лемана	2
7.	Визначення соціокультурних трансформацій, що вплинули на розвиток українського перформативного мистецтва	2
8.	Аналіз мистецьких аспектів втілення постмодерністських театральних практик у контексті видовищної культури України	2
9.	Дослідження особливостей постмодерністських театральних практик у культурному просторі Харківщини	2
10.	Формування режисерського задуму перформансу, хепенінгу, інвайронменту	3
11.	Створення творчої заявки перформансу, хепенінгу та інвайронменту.	3
12.	Визначення специфіка роботи режисера над сучасною сценічною дією: використання документального матеріалу, навички «сканування» ситуації, монтаж художніх і документальних фрагментів, спонтанність дії.	3
13.	Підготовка до роботи із художником та композитором. Створення технічного завдання.	3
Разом		30

12. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО ЗАЛІКОВОГО ТЕСТУВАННЯ

1. Основні риси постмодернізму у системі мистецтв.
2. Інтерактивні технології та їх використання під час створення перформансу.
3. Генеза перформансу: основні етапи становлення.
4. Специфіка засобів виразності актора вуличного театру.
5. Інвайронмент – особливості створення вистави у специфічному середовищі.
6. Реформаторська діяльність основоположників перформативного мистецтва: М. Абрамович, Дж. Кейдж, А. Капроу.
7. Хепенінг у практиці театрального постмодернізму.
8. Емоційно-енергетичні імпровізації в роботі актора над під час створення перформансу.
9. Методика роботи режисера під час створення вуличної вистави.
10. Постдраматичний театр в системі сучасної театральної культури.
11. Спільні та відмінні риси під час створення перформансу та хепенінгу.
12. Візуальність та дієвість – як основні чинники створення вуличної вистави.
13. Цифровий перформанс. Методика режисерської роботи.
14. Фестивалі сучасного мистецтва: «Гогольфест», «Parade Fest» та ін.
15. Інтерпретація класичної драматургії у пост драматичному театрі на прикладах вистав Р. Уілсона, А. Жолдака, К. Богомолова, К. Серебринікова та ін.
16. Специфічні особливості постмодерністських театральних практик у мистецькому середовищі Харкова на прикладах театрів-лабораторій.
17. Сучасні театральні експерименти на прикладах вистав театрів «Прекрасні квіти», «Мізантроп», «Дикий театр», «Дах».
18. Сутність та специфіка акторського тренінгу для підготовки перформативних вистав.
19. «Театр художника». Тадеуш Кантор.

20. Сутність документального театру. Плейбек-театри.
21. Інноваційні засоби виразності під час створення вистави просто неба.
22. Мистецтво акціонізму.
23. Особливості організації та проведення фестивалю вуличного мистецтва.
24. Співпраця із художником та композитором під час створення перформативної дії.

** Крім виконання тесту, який оцінює теоретичні навчальні здобутки передбачена презентація перформативного проєкту (за власним вибором здобувача)*

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Основна

1. Вишеславський Г. Перформанс в культурі та мистецтві 1950–2010-х років. Плинність форм і змістів // Сучасне мистецтво. 2019. № 15. С. 77–102. URL: <https://doi.org/10.31500/2309-8813.15.2019.185922>
2. Корнієнко Н. Запрошення до хаосу. Театр (художня культура) і синергетика. Спроба нелінійності: монографія / НЦТМ ім. Леся Курбаса. Київ, 2008. 246 с.
3. Клековкін О. Ю. THEATRICA: АНТИТЕАТР / Ідеї. Винаходи. Форми: Хронолексикон / ПСМ НАМ України. – К.: Арт Економі, 2012.
4. Лачко О. Ю. Перформанс: історико-генетичний аспект // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Харків. держ. акад. дизайну і мистецтв. Харків, 2014. № 3. С. 36–39.
5. Левченко О. Перформативність vs театральність в аспекті перформативного повороту // Науковий вісник «Курбасівські читання». 2018. № 13. С. 13–25.
6. Лучич К. Артикуляції тіла та тілесності у фільмі. URL: <https://hrcak.srce.hr/158786>
7. Малютіна Н. Перформативні практики: досвід осмислення : монографія / Наталя Малютіна, Ірина Нечиталюк ; за наук. ред. Т. М. Шевченко. — Одеса : Астропринт, 2021. 184 с.
8. Романюк В. С. Перформанс у просторі культури: архаїчні прототипи та сучасні репрезентації : автореф. дис. ... канд. культурології : спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури». Харків, 2008. 18 с.
9. Сучасне мистецтво України доби Незалежності. 100 імен. О. Соловйов про В. Сидоренка. URL: <http://www.100artists.com.ua/arts/1054/1061/864/868/2709.html>
10. Чудовська-Кандиба І. А. Перформанс візуальних комунікативних практик у сучасному соціокультурному просторі // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства : зб. наук. пр. Харків, 2009. Вип. 15. С. 280–282.
11. Lehman H.-Th. Postdramatic Theatre. London ; New York : Routledge ; Frankfurt am Main, 2006. 460 p.
12. Mason B. Street Theatre and Other Outdoor Performance. London : Routledge, 1992. 232 p.
13. Performatyka. Terytoria / red. Bal E., Kosiński D. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2017. 328 s.
14. Fischer-Lichte E. Estetyka performatywności / przeł. M. Borowski, M. Sugiera. Kraków, 2008. S. 353.

15. Fischer-Lichte E. *The Transformative Power of Performance: A New Aesthetics*, Routledge, 2008. Режим доступу: <https://dr2014theatretheory.files.wordpress.com/2015/09/fischer-lichte-c1-c2.pdf>

Додаткова

1. Станіславська К. Сучасні перформативні практики: обра- зотворчість чи театралізація? (На прикладі творчості Марини Абрамович) // Науковий вісник Київського національного уні- верситету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. 2015. Вип. 16. С. 154–160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkkarogo_2015_16_20
2. Сучасне українське мистецтво: концепти, стратегії, візуальні практики. Збірник матеріалів VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (11-12 листопада 2021 року). Черкаси: [ФОП Гордієнко], 2021. – 120 с.
3. Романюк В. С. Перформанс у просторі культури: архаїчні прототипи та сучасні репрезентації : автореф. дис. ... канд. культурології : спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури». Харків, 2008. 18 с.
4. Шумська Я. Міжнародні фестивалі перформансу: виникнення, співпраця та мистецький взаємообмін // Вісник ХДАДМ. 2015. No 8. С. 116–119.
5. Яус Г. Р. Досвід естетичного сприйняття і літературна гер-меневтика / з нім. пер.: Роксоляна Свято, Петро Таращук. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2011. 622 с.

Інформаційні ресурси Інтернет

1. Бібліотека Харківської державної академії культури <http://lib-hdak.in.ua/>
2. Журнал «Український театр». Режим доступу: https://www.facebook.com/ukrainiantheatermag/?locale=uk_UA
3. Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України. Режим доступу: <https://mari.kyiv.ua>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Національний Центр театрального мистецтва ім. Леся Курбаса. Режим доступу: <https://www.kurbas.org.ua/>
6. Онлайн театр. <https://www.dramox.com.ua/>
7. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка <https://korolenko.kharkov.com/>
8. Teatre. Театральний портал — Режим доступу: <http://teatre.com.ua>
9. The Oxford Dictionary of Art. URL: <http://www.enotes.com/oxford-art-encyclopedia>
10. PinchukArtCentre <https://new.pinchukartcentre.org>